

Lied Lied aan het licht – licht dat ons aanstoot

Inleiding thema

De kracht van het symbool is dat het voor zichzelf spreekt, woordeloos. Dat hebben we 4 en 5 mei weer ervaren. 4 mei - de vlag halfstok voor de gevallen in oorlogstijd en bij vredesmissies.

5 mei bevrijding vieren. Iedereen begrijpt.

Symbool wordt ritueel wanneer twee minuten stilte volgen en bloemen worden neergelegd.

Je neemt eraan deel als gemeenschap van betrokkenen die

herdenken, rouwen of juist vieren.

Jij doet niet iets met het symbool, het ritueel. Het symbool, het ritueel doet iets met jou.

Of het je raakt, dat is van te voren niet gegeven.

Die vlag en het bijbehorend ritueel is wereldwijd herkenbaar, ook de gewoonte dat bij het strijken van de vlag, deze de grond niet raakt, uit respect.

Vandaag richten we onze aandacht in de vieringenserie 'de kracht van het symbool' op **licht**. In geloofsgemeenschappen wereldwijd én daarbuiten eveneens een krachtig symbool.

Taal kent veel uitdrukkingen die iets over 'licht' onthullen:

Ergens je licht over laten schijnen; iemand in het licht plaatsen; er is licht aan het eind van de tunnel; hij heeft het licht gezien; iemand het licht in de ogen niet gunnen; de waarheid aan het licht brengen;je licht niet onder de korenmaat plaatsen.....

Deze laatste uitdrukking komt ons bekend voor, want die treffen we aan bij de evangelisten in het nieuwe testament.

In het openingslied werd gezongen: *Voortijdig licht waarin wij staan.....*

Licht van vóór de tijd dus.

God zei..... en dit is de éérste keer dat een stem, een woord klinkt!:

'Er moet licht komen,' ...en er was licht [Gen. 1,3]. Zonder licht waren wij niet.

Licht, het eerste - zal er zijn....en ook na ons.... het zal als laatste zijn.

Op de Paaskaars staan de Alpha en de Omega symbool voor 'eerste en laatste.'

We lezen in [o.a.] Openbaring 1,8 'Ik ben de alfa en de omega,' zegt God, de Heer, 'ik ben het die is, die was en die komt.....'

Over het licht, **dit** voortijdig licht schreef de dichter Martinus Nijhoff:

Het licht, Gods witte licht, breekt zich in kleuren:

Kleuren zijn daden van het licht dat breekt.

Dat *dit* licht ons mag 'aanstoten in de morgen' – in deze viering.

Wij bidden:

Er zei licht, riep JIJ

mag dat waar zijn voor jou en mij wanneer het duistert

Er is licht aan het eind van de tunnel, riep zij

mag dat waar zijn voor de vluchteling, ontheemd, nooit thuis

Ooit wordt het licht stamelde hij

mag dat waar zijn want bijna had jij de hoop daarop juist laten varen

Ooit brengt iemand je naar het licht, hoorde jij

mag dat waar zijn want je vernam het slechts in dromen

Er zei licht, riep JIJ

Ik houd je aan je woord dacht ik en klauterde omhoog
naar Jou - voortijdig licht.

Overdek mij, vuur mij aan voor steeds weer nieuw begin.

Lied **Nachtlied**

Lezing **compilatie** [Genesis 1: 1-6](#) / [Joh.8: 12](#) / [Mattheus 5: 14-17](#) [NBV]

Licht geschapen – Jezus is het licht – Wij zijn het licht

Lied **Gij in uw grenzeloos licht**

Lezing **compilatie** [Marcus 8, 18](#) / [Marcus 8, 22-27](#) [NBV]

Het licht in onze ogen – Van niet zien genezen

Lied **Wek mijn zachtheid weer [Oomen]**

Overweging

Arsenius [354-445] was kluizenaar [heremiet] in de woestijn van Egypte.

Hij had een bijzondere gewoonte. Elke zaterdagavond keerde hij zijn rug naar de ondergaande zon in het westen, strekte zijn handen uit naar de hemel en bleef zo staan tot de opkomende zon de volgende ochtend vanuit het oosten op zijn gezicht scheen.

Een uitdrukking van verlangen naar en vertrouwen op het terugkerende licht én.... dat het duister [de nacht] zelfs onderdeel kan worden van het licht [zonsopgang].

Voor Arsenios betekende de terugkeer van het licht ook de overtuiging van Gods aanwezigheid, die soms juist *afwezig* lijkt wanneer het duister is.

En het duistert regelmatig!

We hebben dan nauwelijks woorden en steken maar een licht aan zoals wanneer we verbijsterd zijn, in rouw, en solidair tijdens een stille tocht na een aanslag....

....en we steken kaarsen aan op de plek waar iemand omkwam na een noodlottig ongeval

'Als alles duister is, ontsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft....'

In de evangeliën staat dat bij de kruisiging van Jezus duisternis over het hele land viel die drie uur aanhield [Mac. 15, 33]en vervolgens blies de Jezus de laatste adem uit. Bij het voorlezen van dit verhaal wordt in kerken de Paaskaars gedoofd.

Maar al gauw daarna wordt in de Paaswake het licht [*vuur dat nooit meer dooft*] toch en steeds weer binnengebracht. Ik denk dan aan Arsenios.

De Paaskaars symboliseert *blijvende* aanwezigheid in ons midden van dit scheppingslicht dat er al was voordat wij er waren.

[vgl. *'Wij treden biddend in uw licht...'*. GvL 558]

Op de eerste scheppingsdag zei God: 'Er moet licht komen,' en er was licht. [Gen. 1,3] en op de vierde dag dat er *lampen* moesten komen aan het hemelgewelf voor de dag en de nacht, zon en maan om de dag van de nacht te scheiden en ook de sterren [Gen. 1, 14-19].

Lampen dus.

De zon is *geen* God, ook al werd in de Egyptische mythologie de zonnegod Ra of Re vereerd en zagen enkele farao's *zichzelf* als goddelijke zonen en lieten ze zonnetempels bouwen [Ramses II – Aboe Simbel tempel]. Enkele Romeinse keizers identificeerden zich met de Onoverwinnelijke Zon en ze lieten *zichzelf* als godheid vereren. In het jaar 270 wijdde keizer Aurelianus een tempel aan de Onoverwinnelijke Zon.

De Franse Koning Lodewijk XIV [1638-1715], bijnaam de 'zonnekoning', vond dat de zon als beeld van zijn koningschap hem goed paste. Als veertienjarige trad hij op in een ballet als de zonnegod Apollo in een kostuum van goud terwijl anderen om hem heen dansten als planeten rond de zon.

Deze farao's, keizers, koningen wilden zélf 'shinen' en centrum zijn van aandacht en aanbedding.....ook van macht.

Willen schitteren, in het licht willen staan, dat kennelijk nodig hebben...is herkenbaar.

Hoeveel 'likes' heb jij? Hoeveel volgers op Facebook of Instagram?

Tel ik mee? Hoor ik er wel bij?

De voetballers van landskampioen Ajax werden [worden?] door de fans godenzonen genoemd.

Bijbelteksten nodigen ons uit *omgekeerd te denken*.

Om licht voor de wereld te zijn waar het duistert, licht voor elkaar te zijn.

Dus niet: 'zonnen' aanbidden, of degenen die zich een 'goddelijke' status aanmeten.

Van farao, onderdrukking en slavernij bevrijd, trok het volk onder leiding van Mozes door de woestijn.

Hoezo bevrijd? Ken jij de weg in een woestijn?

In je eigen woestijn? Wie licht je bij?

Oude verhalen krijgen meer betekenis wanneer we ze lezen als spiegelverhalen, symboolverhalen voor nu, in ons eigen bestaan, vandaag!

Ze vonden hun weg want in Exodus [13, 21-22] staat: 'De heer ging voor hen uit om hun de weg te wijzen, overdag in een wolkkolom, 's nachts in een *lichtende vuurzuil*. Zo konden ze dag en nacht verder trekken.

'Als alles duister is, ontsteek dan een lichtend vuur dat nooit meer dooft...'

Omgekeerd denken dus: van in de spotlights staan naar... licht brengen waar het duistert.

In de eerste lezing, een compilatie van drie teksten, wordt als het ware in drie fasen geschetst hoe dit eruit kan zien. Tekst om te lezen als eigentijds spiegelverhaal.

1

- In Gen. 1,2a stelt God vast dat de geschapen aarde nog woest en doods is, en duisternis ligt over de oervloed. Er moet dus licht komen [Gen. 1,3]

Dit lijkt fase 1 – Zien waar het duister is en weten dat iets moet gebeuren om het bestaan te verlichten.

Je kan besluiten niet te willen zien maar je kan ook geraakt worden.

2

- In de 2^e tekst zegt Jezus dat hij het licht voor de wereld is, zodat niemand in duisternis hoeft te lopen, maar licht heeft wat leven geeft [Joh. 8, 12].

Dit was geen hoge eigendunk. Het was in de tempel gebruikelijk dat de rabbi werd gezien als degene die beschikte over de meeste kennis en daarom 'licht van de wereld werd genoemd'.

Dit lijkt fase 2 – Weten dat het geen droom is licht te brengen in duisternis en dat er altijd wel iemand beschikbaar is die dit gaat doen. Hij die licht voor de wereld is. Je zou je opgelucht kunnen voelen zonder iets te ondernemen.

In deze fase verkeren de leerlingen van Jezus aanvankelijk ook. Hij immers was het licht.

3

- Maar zoals vaak gaan alle goede dingen in drieën want tenslotte draagt Jezus dit 'licht' over aan de leerlingen, wanneer hij zegt:

Jullie zijn het licht in de wereld. [Matth. 5, 14-17]en weet: men steekt geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, men zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is.

Dit lijkt fase 3 – Wij zijn zelf dragers van *Gods witte licht dat zich breekt in kleuren – daden van het licht dat breekt.*

De Paaskaars [licht van Christus] staat ook hier óp de standaard en in de Paasviering ontvangt iedereen van *dit* licht want ' Jullie zijn [of worden] het licht van de wereld'.

Ik neem jullie mee naar een persoonlijk verhaal dat iemand uit ons midden ons toevertrouwde.

We schrijven 1949. Zusje Jannie, wordt geboren.

Jannie bleek een rehsusbaby in een tijd dat men er niet overal adequaat mee om wist te gaan wat tot gevolg had dat Jannie hersenschade opliep wat haar hele leven zou bepalen, lichamelijk én geestelijk – én het leven van allen om haar heen. Jannie was op hulp aangewezen van ouders, broer en zussen; dagelijks en levenslang. Toen Jannie naar een school ging voor speciaal onderwijs, toen zij in de puberteit opstandig was, want zij kon niet gaan en staan waar zij wilde, broer en zussen wel, toen Jannie later noodgedwongen naar een internaat ging en weer later naar een gezinsvervangend tehuis, omdat de zorg thuis niet meer kon.

Jannie belandde vanaf haar 30ste in een rolstoel. Uiteindelijk werd ze opgenomen in een verpleeghuis. Haar laatste levensjaren was ze bedlegerig.

September 2018 overleed Jannie.

Het begon net een heel klein beetje licht voor haar te worden. Ondanks haar handicaps bleef Jannie overeind, monter en ze was voor anderen een 'sterke vrouw' geworden.

Geen moment is Jannie in de steek is gelaten door haar broer, zussen en hun partners. Van jongs af aan in de vijftiger jaren - dagelijks met de fiets naar de bus die haar naar school bracht – tot en met haar laatste jaren toen Jannie naar het westen van het land werd verhuisd omdat de familie haar daar beter kon bijstaan.

Een leven lang zorgend nabij om haar leven draaglijk te maken én te delen.

Terugblikkend kan men wel zeggen: Het was onze taak, ze was onze zus, maar ik denk dan: Jullie waren vooral brengers van licht in haar leven.

Je kent ook wel een verhaal, misschien wel je eigen verhaal, waarin wordt uitgezien naar een ander die licht en verlichting brengt als het even duistert - iemand die jou dan ziet en er is!

Verlangen naar 'licht' en 'zicht' geldt ook de blinde die in de tweede lezing opnieuw tot 'zien' komt door aanraking en nabijheid.

Kon of wilde hij niet meer zien? Zoals een kind in zijn spel de handen voor z'n ogen doet en zegt: 'Ik ben er niet' ?

Van niet-zien brengt Jezus hem weer tot zien, eerst vaag – hij ziet mensen als bomen - , het kost tijd - voor hij mensen weer scherp in beeld heeft.

Als iemand zegt: 'Ik kan geen mens meer zien' of 'Ik kan het niet langer aanzien', dan is er wel iets traumatisch gebeurd! Weg veiligheid en geborgenheid. Hoe gekwetst kun je zijn?

Misschien sluit je dan je ogen voor de wereld om je heen.

Deze blinde krijgt het licht in zijn ogen terug.

'Dat ik zie wat is - en mij toevertrouw- en het licht niet haat.'

'Ga nog maar even niet terug het dorp in'.....dat is kennelijk de plek waar hij beschadigd raakte.

Arsenius [354-445] de kluizenaar [heremiet] was een tijdgenoot van kerkvader Augustinus [354-430]. In een van zijn preken [*over het Johannesevangelie, traktaat 34, hfdst. 8 Joh. 8,12*] over het licht van de wereld lijkt het of Augustinus dat verhaal van Arsenios die met zijn rug naar de ondergaande zon ging zitten kende. Hij voegt er namelijk iets aan toe en zegt:

'Je kan wandelen in de zon maar 's avonds zal deze je verlaten, ook al wil jij de zon niet verlaten, maar jouw God is overal geheel aanwezig, al is Hij, al lijkt Hij aan het oog onttrokken.

Hij zal zeker niet van je 'afvallen', niet 'wijken.'

Augustinus vervolgt:

'Wanneer wij dorst hebben zoeken wij een bron en wanneer wij in duisternis zijn zoeken wij licht... en als we toevallig in de nacht dorst hebben, steken we een licht aan om een bron te zoeken.

Bij God is dat anders: licht en bron zijn hetzelfde.

Hij is bron van licht én leven.

Zoals geschreven staat in psalm 36 : 10 Bij u is de bron van het leven, door uw licht zien wij licht.'

Een mooie gedachte:

voor iedereen is een levengevende bron en licht en beschikbaar.

Wie zou die niet willen vinden? En willen zien!

In 'De kleine prins' van Antoine de Saint-Exupéry [Parijs 1943] lezen we
'Wat je ziet is niet een kwestie van je ogen maar van je hart.
Je ziet alleen met je hart goed. Het wezenlijke is voor de ogen onzichtbaar'
En alles zal zwichten en verwaaien – wat op dit licht niet is geijkt.

Lied Met niets van niets

Vorbeden

We bidden om licht,
Maar het is nogal eens pikkedonker om ons heen.
We vragen onszelf af: wie ben ik om briljant, schitterend te zijn.
Wij, jij, ik, kind van God. Dat zijn we.

Vandaag zit jouw en mijn vaccin vol licht
de mondhoeken gaan omhoog
opeens weet je dat je weer lachen kunt
je voelt dat we na de pandemie
weer wetten maken waarin we kunnen schuilen
waar we weer met onze schaduw dansen

we zijn bestemd om te stralen, zoals kinderen dat doen
we zijn geboren om het licht te laten zien in ons
daarom zeggen we : dank je wel, God!
dat ik het licht, het leven kreeg!
als jij mijn plaats bent
woon ik veilig
bij jou in huis
ben ik goed af!

Acclamatie Die ons voor het lichtgemaakt hebt...

Jij, ik, wij:
het licht krijgen we cadeau
licht geeft schijnsel
in je eigen leefomgeving
en ver daarbuiten

om te schijnen in deze wereld
om anderen bij te lichten
op een donkere weg
om er te zijn voor die ander
soms ver weg, vaak dichtbij
waar mensen wachten op een verlichtend woord
om zegen te zijn
om thuis te komen in wie we echt zijn
we bidden: keer ons toe naar elkaar

om oud en wijs als licht te zijn
om lippen, water, dorst te zijn,
om alles en om niets te zijn,
gaat iemand tot een ander

om wolkkolom overdag te zijn
een zuil van vuur in de nacht te zijn
om onze wegen te verlichten

Acclamatie Die ons voor het lichtgemaakt hebt...

Voor mensen die zich niet licht en blij voelen
voor iedereen voor wie het leven donker en verdrietig is
voor kinderen en volwassenen geplaagd, gepest
voor wie ziek is en pijn heeft
voor wie verdriet heeft omdat iemand gestorven is
voor wie moesten vluchten uit hun huis, hun land
voor wie honger heeft
voor onze planeet die wij uitputten

voor onszelf
om een licht te zijn in het donker
om jouw licht te zijn in deze wereld!
een licht dat in onze ogen brandt
het roept ons dag aan dag bij name

Immers voor jou: de nacht even licht als de dag
duisternis even stralend als het licht

Wij vragen:

begeleid ons verder op de weg van jouw dagen!
voor mensen die zich niet verlicht en blij voelen
voor iedereen voor wie het leven donker en verdrietig is
voor kinderen en volwassenen die worden gepest
voor wie ziek is en pijn heeft
voor wie verdriet heeft omdat iemand gestorven is
voor wie moesten vluchten uit hun huis, hun land
voor wie honger heeft
voor onze planeet die wij uitputten

voor onszelf
om een licht te zijn in het donker
om jouw licht te zijn in deze wereld!

Acclamatie **Die ons voor het lichtgemaakt hebt...**

Tafellied **Groter dan ons hart - Gij doe geroepen hebt 'licht'**

Gedicht Vurige wens

Dat er licht mag zijn.
Licht in onze ogen:
dat wij elkaar zullen zien
zo goed als nieuw.

Licht in onze harten:
dat wij ruimte scheppen,
plaats maken voor velen.

Licht in onze gedachten:
dat wij komen tot nadenken
en eerlijke besluiten.
Licht in onze huizen:
dat er vriendschap en
gastvrijheid zullen heersen.

Licht in de omgang:
dat we te zien zijn,

niet verborgen voor elkaar.

Licht op onze wegen:
dat wij niet dwalen en
elkaar tot doolhof zijn.

Licht in alle uithoeken:
dat we nergens het kleine
vergeten, verdonkeremanen.

Licht op deze plaats.
om elkaar bij te lichten,
elkander toe te schijnen

met geloof in Hem
die eens geroepen heeft:
'Ik ben het licht der wereld'.

[Naar J. v. Opbergen

In: Recht uit het hart - Woorden voor bezinning en viering verzameld door Kees Harte.

© Gooi en Sticht bv, Hilversum/1991 – Gooi en Sticht, Baarn

ISBN 90 304 0201 6]

Zegenwens

Zegenen we elkaar dan met licht
en mogen we zegen ontvangen
van de Eeuwige
die ons voor het licht gemaakt heeft

dat we zien met ons hart
dat we zien wat is

Maak ons van licht en stem
uw evenbeeld
alle dagen van ons leven.

Lied Van grond en vuur [van licht en stem]